

Jan Willem Bos

Dankwoord bij de aanvaarding van de Martinus Nijhoffprijs 2019

Jan Willem Bos (1954) is tolk-vertaler, schrijver, publicist en lexicograaf. Hij studeerde Roemeense taal- en letterkunde in Amsterdam en Vergelijkende Literatuurwetenschap in Illinois (USA). Tussen 1982 en 1984 verbleef hij als gastdocent Nederlands in Boekarest. Hij vertaalde zo'n dertig boeken uit het Roemeens, het meest recent Het boek der fluisteringen van Varujan Vosganian (Pegasus, 2016) en Sinds tweeduizend jaar van Mihai Sebastian (Bezige Bij, 2018). In 2009 verscheen bij Atlas 'Verdacht'. Mijn Securitatedossier (ook in het Roemeens vertaald). In 2011 verscheen bij dezelfde uitgeverij Mijn Roemenië. In totaal heeft hij zo'n 150 artikelen gepubliceerd over Roemenië – literatuur, geschiedenis, cultuur, politiek. Hij is medeauteur van het Nederlands-Roemeens woordenboek en auteur van het Roemeens-Nederlands woordenboek en het Juridisch-economisch woordenboek Roemeens-Nederlands-Roemeens. Hij werkt als tolk-vertaler Roemeens sinds ongeveer 1975.

Dankwoord bij de aanvaarding van de Martinus Nijhoffprijs 2019

Geachte leden van de jury, geachte mevrouw de ambassadeur, dragă Mircea, lieve familie en vrienden, geachte aanwezigen,

Mijn eerste contact met de Martinus Nijhoff Vertaalprijs stamt uit het jaar 1976, toen ik als jonge student aanwezig was bij de uitreiking van de prijs aan H.R. (Henri Radian), die hem ontving voor zijn vertalingen van Nederlandstalige literatuur in het Roemeens, met name voor zijn vertaling van *Max Havelaar* van Multatuli, in het Roemeens verschenen onder de titel ‘Het geheim van Java’.

Radian had Nederlands geleerd bij wijze van hobby. Mijn eigen besluit, genomen in het begin van de jaren zeventig, om Roemeense taal- en letterkunde te gaan studeren, heeft mijn hele leven, zowel particulier als professioneel, bepaald. En het is een beslissing geweest waar ik geen moment spijt van heb gehad.

Ik verkeerde enkele maanden geleden in het gezelschap van collega-vertalers, in hun geval uit het Italiaans, Spaans en Portugees, aan wie niemand de vraag stelde waarom zij er in hemelsnaam voor hadden gekozen om juist die taal te leren, terwijl ik de vraag waarom ik Roemeens heb gestudeerd vele duizenden malen heb moeten beantwoorden. Ik zal u – en mijzelf – op deze heugelijke dag niet vervelen met deze uitleg.

In een recent vraaggesprek met mij werd geopperd dat de Roemeense literatuur wel het zwarte schaap van de Oost-Europese letteren wordt genoemd. Ik kan niet anders dan het daar roerend mee oneens te zijn. De Roemeense literatuur had en heeft veel te bieden, door haar hoge kwaliteit, boeiende thematiek en grote gevarieerdheid. Ik hoop dan ook in de komende jaren een boekenplank toe te voegen aan de tot nu toe in het Nederlands vertaalde Roemeense literatuur. En ik meen dat de blijk van waardering die mij met deze prijs is toegevallen, ook een compliment is aan de Roemeense literatuur in haar algemeenheid.

Dat neemt niet weg dat mijn ambities ten aanzien van de Roemeenstalige letteren ruim de wensen en mogelijkheden van de verzamelde Nederlandse uitgeverwereld overstijgen. Ik ben blij met mijn samenwerking met de Bezige Bij en met Pegasus, voor wie ik allerlei leuke projecten in petto heb.

Ik wil ook uitgeverij Meulenhoff genoemd hebben, waar dankzij Laurens van Krevelen mijn eerste vertalingen uit het Roemeens zijn verschenen, en uitgeverij Atlas, in het tijdperk Emile Brugmans, waar niet alleen enkele van mijn vertalingen zijn verschenen, maar ook twee door mij geschreven boeken: *Mijn Roemenië* en *Verdacht*.

Zoals de jury heeft gesteld, neemt mijn vertaling van de trilogie *Orbitor* van Mircea Cărtărescu een centrale plaats in binnen mijn vertaaloeuvre. Ik ben om deze reden zeer blij met de aanwezigheid van Mircea op deze dag. In *Orbitor* spelen Amsterdam en Nederland overigens een belangrijke rol, te danken aan het feit dat

Mircea hier in de jaren negentig heeft verbleven als gastdocent. Welke uitwerking ijspret, jeneverdrinkers, levende standbeelden en de rosse buurt op zijn rijke verbeelding hebben gehad, kunt u teruglezen in de trilogie.

Ik nam op 27 november 2018 deel aan een boekenavond in de bibliotheek van het Letterenfonds, waar ik met andere literatuurlijfhebbers van gedachten wisselde over de door mij vertaalde roman *Sinds tweeduizend jaar* van Mihail Sebastian. Dit interessante en prettige samenzijn was nog aangenamer omdat er rondom de gesprekken een Roemeens diner werd geserveerd. Na de *papanași*, een Roemeens toetje dat zich als nonnenfortjes laat vertalen, stond Maarten Asscher op en begon allerlei buitengewoon vriendelijke dingen over mij te vertellen. Ergens halverwege zijn toespraak, toen hij inmiddels had benadrukt dat hij voorzitter was van de jury die de Martinus Nijhoff Vertaalprijs toekent, was bij mij het muntje gevallen. Het kwam zeer te pas dat er vervolgens achter mij iemand verscheen met een dienblad waarop glazen champagne, want ik kon wel een borrel gebruiken.

Deze bekendmaking dat de Martinus Nijhoff Vertaalprijs mij zou toevallen, kwam twee maanden min één dag nadat de ambassadeur van Roemenië, mevrouw Brândușa Predescu, mij de versierselen had omgehangen die behoren bij de onderscheiding Culturele Verdienste in de rang van Grootofficier, mij eerder dat jaar toegekend door de president van Roemenië, de heer Klaus Iohannis.

Dat ik deze blijken van waardering ontving van zowel de Roemeense als de Nederlandse kant in het jaar waarin Roemenië zijn honderdste verjaardag vierde, geeft een extra cachet aan het voor mij zo bijzondere jaar 2018.

Ik wil nogmaals uitdrukking geven aan mijn grote erkentelijkheid jegens de leden van de jury voor de eervolle onderscheiding en voor de genereuze bewoordingen waarin zij hun motivatie hebben gegoten.

Ik dank het Roemeens Cultureel Instituut, met name ICR Brussel, voor de steun in de afgelopen jaren.

Ik dank mijn docenten Sorin Alexandrescu, die helaas vandaag niet aanwezig kan zijn, en ook Wim van Eeden en Tudor Olteanu.

Dank ook aan het NIAS en het Nederlands Letterenfonds, die mij de gelegenheid hebben geboden om als *translator-in-residence* enkele maanden in alle rust aan het derde deel van de *Orbitor*-trilogie te werken.

Ik wil ook graag Jan Mysjkin genoemd hebben, mijn medestrijder bij de inspanningen om de Roemeense literatuur voor het Nederlandstalige publiek te ontsluiten.

En ik dank alle liefhebbers van de Roemeense literatuur met wie ik via mijn vertalingen kan communiceren.